

1. שו"ע תקנט, י' - נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צורכי סעודה עד אחר חצות. הגה: והולכים על הקברות מיד כשהולכים מבית הכנסת (ב"י בשם תוס')....

2. משנה ברורה - על הקברות - של ישראל, כדי שיבקשו עלינו רחמים. ואם אין של ישראל, הולכים אפילו על קברי עכו"ם, לומר שאנו חשובין כמתים. וכל זה היינו לילך לבית הקברות בריחוק ארבע אמות, אבל לא על הקברות ממש, אפילו קברי ישראל, כי יש לחוש שיתדבקו בו החיצונים.

3. באור הלכה - עד אחר חצות: כדי שיהא יושב ושומם באבילות של ירושלים להתעסק ולהתאונן בנהי וקינות ולא בדברים אחרים המשמחים ומסיחים מן האבילות [לבוש]:

4. באר היטב (על סעיף ג) - דהולכין על הקברות והוי עד חצות דאז רשאים לישוב על הספסל מנהגים.

5. רבי פנחס מקוריץ אמרי פנחס

בגמרא הריב ז"ל, תשעה באב הוא הקדמה לימים נוראים. שבכל דבר צריך להיות פושט צורה ולובש צורה. כמו בחזטה, שאדם זורע בארץ אינה נעשית ממנה שבולת עד שנרקבת, ואם היתה נרקבת לגמרי גם כן אי אפשר להיות ממנה דבר, רק יש מדה ושיעור עד כמה תרקב עד שישאר בה צורה בהעלם גדול בהכמת השי"ת, אז מתחיל להתחדש בה צורה חדשה ליעשות שבולת. וכן בימי המצרים שולט בהם השכחה, והם נקראים ימי השכחה, לכן בי"ז בתמוז דוקא כותבין קמיע לזכרון (משנת חסידים מסכת מנוח א"כ פ"א מ"ה), ובתשעה באב יושבין על הארץ להשוות עצמינו עם הארץ, ואח"כ הולכין על הקברות (שו"ע אור"ח תקנט, י) להתחבר אל המתים שתחת לארץ, ואח"כ מתחיל להתלבש צורה חדשה על ימי ראש השנה ויום הכיפורים. על כן במקום שיהיה האדם בראש השנה ויום כיפור צריך להיות באותו מקום בתשעה באב הקודם.

6. פרי צדיק דברים יג' - הריטב"א ז"ל הקשה על מה שאמרו (יומא נ"ד ע"ב) בשעה שנכנסו אומות העולם להיכל ראו הכרובים שמעורין זה בזה. והא אמרינן (ב"ב צ"ט.) דבזמן שאין עושין רצונו של מקום פניהם לבית (ולא זה אל זה) ואז בשעת החורבן לא היו אז עושין רצונו של מקום ולמה היו אז מעורין זה בזה? ואף הכרובים דצורתא (כרובים שהיו חקוקים ומצופים בקירות המקדש הפנמיים) גם כן היו מתהפכין כפי מצב ישראל וכמו שאמרו (יומא שם) שהיו מראין להם (לעולי הרגל) הכרובים ראו חבתכם לפני המקום. אך הענין הוא דאיתא בירושלמי ומדרש (איכה פ"א ע') שבט' באב תיכף אחר החורבן נולד משיח... ולא מקרא מלא הוא והלבנון באדיר יפול וכתוב בתריה ויצא חוטר מגזע ישי וגו'. וכן היה בהתחלת בריאתו של עולם דכתיב והארץ היתה תוהו ובהו וחושך על פני תהום שנדרש (ב"ר פ' ב') על ד' מלכויות (בבל, פרס, יון ורומי) וכתוב בתריה ורוח אלהים מרחפת על פני המים ונדרש (שם) זה רוחו של מלך המשיח על פני המים בזכות התשובה שנמשל למים שנאמר שפכי כמים לברך. וכן היה כאן שקודם שנחרב הבית היו באמת אין עושין רצונו של מקום שלא עלה על דעתם שיחרב הבית. אבל אך כשראו שנכנסו אויבים להיכל תיכף הרהרו כל ישראל תשובה רק שכבר נגזרה גזירה וכמו שהוכיחם ירמיה למה לא עשו תשובה עד שלא נגזרה גזירה שאז לא היה נחרב. ואז תיכף נעשו ישראל בכלל עושין רצונו של מקום ומזה נולד תיכף משיח. ואיתא כן במדרש רבה (איכה ה' ט') טובה הי' מגילות קינות מכל מ' שנה וכו', והיינו הפורעניות שבה נטלו ישראל וכו', שבאמת אז קבלו ועשו תשובה ואם היו מתקנים הכל היו ראוי להיות תיכף התיקון האמיתי על ידי משיח שנולד. ומשום זה תיכף החזירו הכרובים פניהם איש אל אחיו ולכן כשנכנסו האומות העולם מצאו הכרובים מעוררים זה בזה:

7. הקדמה - עין איה ברכות פרק שישי סימן מ

כשם שהברכות עצמם מעירות את הלבבות לדיעות ישרות שהן אבות למעשים ישרים ומדות טובות, כן גם פרטיהם להלכותיהם בנויים ע"פ דרכים מפולשים למדות טובות ויקרות, ועקרי תורה באמונות ודעות.